

Segones Jornades de Biblioteques Escolars. Febrer 2002

Conferència pronunciada per Odile Lambert-Chesnot

Traducció de Núria Sagarra Trias

Les biblioteques escolars en l'ensenyament francès

Des de mitjan segle XIX i al mateix temps que es desenvolupaven les escoles primàries, els cursos per adults, es van crear, a França, les biblioteques escolars per tal de continuar, fora de l'aula, l'aprenentatge de la lectura per als infants i també per a les famílies.:

“La biblioteca escolar està pensada sobretot per als infants, però al final de l'article 5, diu que els llibres també es podran deixar a les famílies. Per aquestes serà un excel·lent mitjà d'evitar els perills d'oci en les llargues vetllades d'hivern”.

El 80% dels municipis de França estan en zones rurals i les escoles primàries i els seus mestres fan alhora de dipositaris del saber i de la cultura.

Aquestes biblioteques, malgrat les inversions inicials, i tot i estar sota la responsabilitat del mestre, aniran quedant en desús per manca de crèdits per a renovar els fons i, com que el model pedagògic en vigor són les classes magistrals, aquestes biblioteques restaran al marge de la vida escolar.

Després de la 2ª guerra mundial es creen les biblioteques i els centres de documentació dins dels mateixos establiments escolars.

El període de després de la guerra és un moment de trasbals social: expansió econòmica, urbanística, transformació de condicions de vida... L'augment del nombre d'alumnes, degut al creixement demogràfic, i a la prolongació de l'escolaritat obligatòria, de 14 a 16 anys, portaran a fer reformes en el sistema educatiu francès:

- Reformes institucionals: La unificació de l'ensenyament secundari va aplegar tots els alumnes d'11 a 16 anys en un mateix centre d'ensenyament secundari (C.E.S)

- Reformes pedagògiques: Es van fer esforços per desenvolupar mètodes pedagògics actius i per un ensenyament més centrat en l'infant, noi/noia amb l'objectiu de fer-los més autònoms i afavorir-los l'accés a la documentació.

En els anys 70 es fan reformes a nivell de l'ensenyament primari i secundari; es tracta d'oferir al conjunt dels alumnes formes de lectura més lúdiques i no solament escolars i de la possibilitat que tots els estudiants accedeixin a la documentació, i no només els més afavorits socialment com fins ara. És en aquest context que es desenvolupen dues estructures que estudiarem:

- La BCD (Biblioteca Centre Documentació) a nivell de l'ensenyament primari.
- La CDI (Centre de Documentació i de la Informació) a nivell de l'ensenyament secundari (*colèges i lycées*, escoles d'ESO i de batxillerat)

Explicarem els objectius d'aquestes biblioteques, la seva estructura, les etapes del seu desenvolupament, les realitats que cobreixen.

Les BCD (escoles de primària i de parvulari).

Naixement d'un concepte

A nivell de l'ensenyament elemental, les reformes dels anys 70 seran decisives per a una transformació de l'escola primària. Recordem-les:

- la reforma de 1969 incita els mestres a substituir les lliçons tradicionals de història, geografia, ciències naturals per activitats de descoberta. L'alumne haurà de cercar les informacions per ell mateix, en el propi entorn o a partir de documents.
- el 1972, les disposicions relatives a l'evolució de l'ensenyament del francès conviden a crear biblioteques de classe o "racons de lectura" per tal de desvetllar el "plaer de la lectura".
- una circular del Ministeri d'Educació (20/08/73) declara obligatòria que tota nova construcció haurà de tenir una sala de documentació: "l'escola gravitarà a l'entorn d'un centre de documentació accessible a tothom i amb tots els mitjans per a informar i per aprendre".

Aquests tres textos creen un context favorable al naixement de la B.C.D.

La col·laboració entre persones actives i militants de dins del Ministeri d'Educació Nacional amb altres del món de les biblioteques, permet d'elaborar els principis bàsics per a la biblioteca central com a nucli de l'escola. Aquestes dictàmens es presenten en un document de treball destinat a les escoles experimentals amb el nom de *nota 4ta*. Conscients dels punts en comú entre una funció educativa de la biblioteca i una pedagogia oberta basada en l'autonomia, consideren la biblioteca com un lloc de lectura diversificada, un lloc d'intercanvi i d'informació que "ofereix els mitjans perquè els alumnes tinguin la possibilitat d'aprendre per ells mateixos". Implantada en un establiment escolar, la biblioteca ha d'estar al servei de l'escola- és a dir, oberta durant el temps escolar i amb la presència d'una persona formada tècnicament per a biblioteques- i, com a contrapartida, l'equip pedagògic haurà de reflexionar en la manera de respectar el caràcter particular de la biblioteca en un entorn escolar que conviu de forma més col·lectiva.

Com a resultat d'aquesta nota, es durà a terme l'experiència de crear les sis BCD però molt aviat en sorgiran d'altres a iniciativa dels equips pedagògics i associacions de pares, sovint en un clima de militància i voluntariat

Deu anys després, l'inici d'una institucionalització

L'any 1984, el Ministeri d'Educació institucionalitzarà la BCD, en definirà els objectius i les seves atribucions:

- inserció de la BCD dins el projecte pedagògic de l'escola en col·laboració amb la xarxa de lectura pública. Aquest nou element marca l'inici d'una política conjunta entre el Ministeri d'Educació i el Ministeri de Cultura. Tots dos ministeris són conscients del seu paper complementari: aprenentatge i domini de la lectura per part del primer i desenvolupament i diversificació de les pràctiques de lectura per part del segon.

La BCD és una de les respostes a la preocupació que té el ministeri per evitar l'analfabetisme i lluitar contra el fracàs escolar. Es reprenen alguns punts dels objectius de les BCD pioneres: inserció de les BCD dins el projecte educatiu, lloc de lectures diversificades, autonomia dels infants..., però es no precisa que hi hagi una persona responsable de la BCD: una part de la gestió

anirà a càrrec dels infants i per a les tasques d'animació hi haurà interventors exteriors (monitors, joves, voluntaris, etc).

Total, en aquests deu primers anys, les activitats proposades dins la BCD son força idèntiques a les que es fan dins les seccions infantils de les biblioteques públiques: l'hora del conte, club de lectura, préstec de llibres, iniciació a la documentació i ajuda a la recerca en què els mes grans ajuden els més joves: lectura de contes, ajuda al préstec...

Una experiència en l'us de la documentació que es duu a terme en una escola de Grenoble en què l'equip pedagògic vol aconseguir una major autonomia per els alumnes portarà a crear una adaptació simplificada de la Dewey anomenada de "La margarita", així com uns jocs per iniciar els Alumnes a utilitzar els diferent tipus de documents disponibles de la biblioteca.

A finals dels anys 80, la BCD és essencialment un lloc de lectura amb pràctiques diverses per una apropiació de la cultura.

La generalització

La llei d'Orientació de 1989 presenta una nova política per a l'escola elemental, i com a punt important subratlla la importància de la lectura; això modificarà la imatge de la BCD¹.

El 1989, dins d'aquest context del pla de lectura, l'operació "100 llibres per a les escoles" permet a les escoles que presenten un projecte de lectura crear o renovar els fons de la BCD.

Aquesta operació continuarà fins l'any 1994 i serà substituïda pel Pla Nacional de les BCD. El Ministeri es compromet, en un termini de tres anys, a dotar tots els departaments de França de BCD.

Publicacions oficials com "els cicles a l'escola primària", "el domini de la llengua", "els programes de l'escola primària" etc, defineixen les competències que s'han d'assolir en la BCD a nivell de lectura i escriptura i també precisen les competències de les disciplines i dels eixos transversals que cal adquirir a cada cicle.

Per exemple, dins el capítol "competències metodològiques" referents a "el tractament de la informació" diu: *"l'alumne del cicle 3 (tres darrers anys de l'escola primària), ja sigui pel treball individual o pel treball de grup, ha de ser capaç de cercar una informació. Per ex.: saber consultar i utilitzar un vocabulari, un diccionari o una taula de matèries, saber llegir un gràfic, un plànol, un mapa. Ha de ser capaç d'analitzar i sintetitzar la informació recollida.. Ha de ser capaç d'utilitzar l'ordinador per a cercar una documentació senzilla o per presentar els resultats d'un treball simple (tractament de textos i gràfics).*

Apareixen, en gran nombre, publicacions per ajudar els mestres a construir les seqüències d'aprenentatge a la BCD², s'editen fitxes d'activitats per utilitzar la BCD amb finalitats pedagògiques i no només per aconseguir més cultura com presentaven les publicacions dels anys 80. Aquestes activitats de documentació lligades a la lectura i l'escriptura hauran de ser avaluades, ja que són activitats de formació.

¹ Una nova política per a l'escola primària. BOEN, 1 de març de 1990, n° 9

² Inspirant-se sovint en altres publicacions de metodologies documentals publicades per la CDI de l'ensenyament secundari dels anys 80

A tall de conclusió

Si comparem els textos que fan referència a la BCD en el període 1974 i 2000 (pioners i oficials), hi trobem uns objectius comuns:

- autonomia de l'infant
- apropiació i autogestió de la BCD
- mitjà d'accés a una cultura escrita
- eina per aconseguir l'èxit personal
- activitats al voltant del llibre i la lectura

A través dels textos, també es percep un cert decaïment del judici que es fa sobre les BCD i de l'escola:

- la BCD és un espai diferenciat de l'escola que té una dinàmica particular, on el lliure accés als llibres i als documents i la presència d'un bibliotecari ajuden a descobrir la lectura i a ser autònom. En la primera etapa de la història de la BCD no queda especificat les competències que els alumnes s'han d'aconseguir, només consta l'objectiu que: "l'infant hauria de ser autònom per adquirir un aprenentatge intel·lectual.". Els anomenats "pioners" de la BCD, pedagogs i bibliotecaris, ja coneixien la història de les biblioteques escolars des de finals del segle XIX fins aquell moment, i eren conscients que implantar una BCD era apostar fort, però comptaven amb que el context pedagògic havia evolucionat...
- Havien definit, doncs, les condicions necessàries per a crear una BCD: es necessitaven recursos materials i reflexió pedagògica. La presència d'una persona especialista formada en les tècniques biblioteconòmiques permetia a la vegada l'obertura i l'animació de la BCD durant l'horari escolar, així com també el tractament tècnic i una bona utilització dels documents. També es donava per suposat que hi hauria un pressupost per al manteniment. I tot això en una estreta relació entre bibliotecaris i equip pedagògic per tal d'integrar la biblioteca en el projecte educatiu, (articulació de les activitats de classe i de la BCD).
- Més tard, aquesta funció de responsable tècnic anirà canviant de protagonista i, mica en mica, la responsabilitat caurà sobre l'infant, el qual s'haurà d'apropriar-se de l'espai de la BCD, i ara serà l'alumne, i ja no l'infant, qui haurà d'aprendre a fer-la servir per aconseguir major èxit escolar. Això també implicarà que l'ensenyant haurà de vetllar per les lectures de l'alumne i pels objectius que aquest ha d'assolir dins la biblioteca. La biblioteca esdevindrà un instrument al servei de l'escola.

El 1984, deu anys després de les primeres BCD, el Ministeri d'Educació les institucionalitza sense donar els mitjans necessaris:

- No dota de personal especialitzat, sinó que proposa col·laborar amb la xarxa local de biblioteques, i comptar amb uns pares desinteressats, així com també proposa l'autogestió per part dels mateixos alumnes per a la tria i tractament dels llibres.
- No assigna cap pressupost concret i regular, només donacions puntuals de llibres i obres.

Tots sabem que l'altruisme i la militància porten a accions "extraordinàries", però també presenten inconvenients... per exemple, alguns equips pedagògics es van sentir exclosos de la reflexió pedagògica sobre la BCD perquè era portada per un equip de pares voluntaris o un director molt dedicat. Reduir a una simple oferta de iniciació de la lectura va fer que les BCD no estiguessin integrades a la vida de l'escola ni a la dinàmica de la classe.

El 1988, el Ministeri d'Educació del senyor Allègre, crea el lloc de "treball per a joves", i a uns quants se'ls dona la responsabilitat d'ajudar els ensenyants en les tasques educatives de la biblioteca. Això només serà eficaç en les escoles on l'equip pedagògic ja havia reflexionat sobre

el paper de la BCD en la vida de l'escola, en els altres casos, aquesta només representa una aportació cultural.

El 1996, el Ministeri va distribuir una enquesta per saber l'impacte dels diferents plans de lectura i el funcionament de les BCD: "*existeixen un gran nombre de biblioteques escolars, es duen a terme moltes activitats i molt variades, per tant, és innegable la seva influència en les pràctiques de la classe*".(BOEN, nº 37, 17/10/96, pag 2549-2551)

Les CDI (ensenyament secundari: institut d'ESO i batxillerat d'ensenyament general, tecnològic i professional)

Tal com hem dit a la introducció, el canvi més important pel que fa a l'ensenyament secundari va ser la creació dels instituts d'ensenyament secundari on es troben reunits els alumnes de 11 a 16 anys.

El període pioner

Després de la guerra es van crear biblioteques centrals als instituts inspirades en els principis de funcionament de les primeres biblioteques per infants: lectura lliure, préstec de llibres, animació a càrrec de bibliotecàries. Aquestes estaven destinades als alumnes.

El 1958, es crearà el primer servei de documentació per posar a l'abast dels ensenyants els recursos documentals, i per permetre una circulació més ràpida dels materials de la informació, tant a dins com fora del centre.

Les CDI s'expandiran i creixeran ràpidament, fins i tot més de pressa que les biblioteques. El 1967, les biblioteques i les CDI es reagruparan amb el nom de: Serveis de Documentació i de la Informació. Hi trobem: la documentació pedagògica, la biblioteca, la documentació escolar i professional destinada a alumnes, professors i també pares.

Les que es creen durant aquest període són a demanda dels directors dels centres que les consideren com un factor de modernització i d'innovació.

Període de desenvolupament

Alguns textos i circulars definiran la missió i també el procés d'implantació d'aquests centres de documentació:

Des de un punt de vista material: El 1969, les CDI estan previstes en plànols tipus de les construccions dels instituts d'ESO (collèges). El 1973 ja es puntualitza que la superfície d'aquests centres ha de poder acollir un 10% de l'efectiu dels alumnes dels instituts. Aquestes primeres circulars volen establir el marc material per a les CDI.

Des d'un punt de vista pedagògic: Els esdeveniments del maig del 68 i l'anàlisi de la crisi de l'ensenyament conviden a promoure algunes experiències pedagògiques:

- Oferir més estones a l'alumne per cercar recursos documentals, (fins un 10% del seu temps escolar), facilitant així un treball més independent i autònom, sense ser tan rígid ni disciplinari.
- El 1974, el Ministeri defineix les funcions dels nous Centres de Documentació i de la Informació: "*Ja no són uns Centres de Documentació i d'Informació, com tampoc un sevei*

annex i auxiliar, sino un centre, en tota l'extensió del terme el què això compota, de la mateixa manera que seran el lloc central de l'animació, la cruïlla de la vida educativa i de l'activitat pedagògica” (informe Tallon)

Aquest informe expressa la voluntat del Ministeri d'articular estretament les CDI i la renovació pedagògica: *“La CDI es un mitjà privilegiat i indispensable per promoure que l'alumne sigui més responsable de la seva pròpia formació, que participi més activament en els treball en equip, que hi hagi més lligam pedagògic entre el mestre i l'alumne”*

La CDI està pensada com un punt de suport a una nova pedagogia el la qual el document té un paper important com a font d'informació per els alumnes, participant, així, de forma més activa en la seva pròpia formació.

En el mateix ordre d'idees, els espais existents dins les CDI són: sala de treball en documents, una sala de lectura i biblioteca, sales destinades al treball en grup dels alumnes i al treball dels equips pedagògics. També hi ha inclosos uns espais per el material audio-visual i els multimèdia.

A la mateixa època, el Ministeri defineix, finalment, les funcions dels documentalistes com essencialment pedagògiques: *“ sigui quina sigui la seva acció, contribueixen sempre, directament o indirectament, en la formació dels alumnes, la seva funció es essencialment pedagògica”*.

Les tasques que li són confiades són en conjunt: tasques tècniques de documentació, acollida i informació, aspectes de relacions exteriors, aspectes del lleure (consell de lectura), aspectes de la informació escolar i professional.

Però els mitjans materials no s'adiuen amb la voluntat de renovació pedagògica:

- els ensenyants encarregats de les CDI tenen una formació quasi nul·la³ i un status molt divers⁴;
- les normes pel càrrec de documentalista per un total de 400 alumnes, mai han estat aplicades.

Finalment a les darreries dels anys 70, la major part dels instituts estaven dotats d'una CDI: més o menys com la meitat dels instituts d'ESO, i només com un 15% dels Instituts d'Ensenyament Professional.

A partir de 1981, s'insinuen els esborranys d'una nova política educativa i es proposen reformes dins el sistema educatiu.

La llei de descentralització (1982) que transfereix als poders territorials la construcció i el manteniment dels edificis escolars, va crear una gran disparitat de situacions: les CDI van ser , en molts casos, els aparadors d'una política local sense que es poguessin beneficiar dels recursos de personal docent que depenia del Ministeri d'Educació.

La circular nº 86.123 (13/03/86) recorda les missions del personal que exerceix en les CDI. Són quatre:

- iniciació i formació en la recerca documental
- lligam amb l'activitat pedagògica del centre
- obertura de l'establiment vers les altres institucions culturals
- responsabilitat del centre de recursos multimèdia

³ Tres setmanes de formació inicial

⁴ Són alguns professors voluntaris o bé sobrants d'altres matèries, o bé en readaptació o en reconversió.

És l'època en què els documentalistes fan una important feina d'iniciació a la recerca documental al costat dels alumnes, per tal que aquests dominin la documentació: iniciació a les tècniques documentals, metodologia per consultar documents amb la finalitat de fer treballs. També s'organitzen sessions de sensibilització per al primer curs d'ESO o de batxillerat, seguides per sessions de treball amb documents en col·laboració amb els professors d'altres matèries.

Totes aquestes pràctiques que es duen a terme tenen molt sovint un caràcter interdisciplinari i necessiten una programació de l'equip pedagògic inserit en el projecte. L'objectiu primordial és que l'alumne construeixi el seu propi coneixement.

La voluntat del Ministeri de considerar la CDI el centre del procés de l'adquisició del coneixement i, per tant, utilitzar la CDI com un projecte de renovació pedagògica és certament interessant, però no es correspon amb els mitjans materials que s'ofereixen i tampoc amb la pedagogia tradicional de transmissió de coneixements encara existent. El títol d'un llibre aparegut en 1987 expressa el desànim dels documentalistes, alhora responsables de la gestió del fons i de la formació de l'alumne en el domini de la informació: “*la CDI, una guarderia, un santuari, un supermercat, un trampolí per a la innovació?*”

La llei d'orientació de 1989: el reconeixement d'una professió

La llei d'orientació de 1989 recorda que les CDI estan al servei de la renovació pedagògica i s'inclouen en els tres objectius bàsics d'aquesta llei:

- ampliar el dret a la educació
- incrementar la igualtat d'oportunitats
- situar l'alumne en el centre del procés educatiu

El ministre proclama que la CDI serà l'eix central de l'establiment i que en un període de cinc anys es crearan les CDI que manquen⁵(5)

El mateix any, la instauració d'un CAPES de ciències tècniques i documentals, fa que finalment hi hagi un reconeixement de la professió, la garantia d'una competència professional específica, que fa dels documentalistes-bibliotecaris ensenyants formats, com tots els altres professors, en un IUFM

Finals del segle XX i començament del segle XXI

“L'evolució dels mitjans, la massificació de l'ensenyament, la diversitat de públics, els conflictes dins l'aula, les situacions difícils en el centre, l'arribada d'internet..., porten els professionals a qüestionar-se les pràctiques pedagògiques (...), els ensenyants han pres consciència de la importància de les TICE en la vida escolar i de la necessitat d'accedir a la xarxa documental en el procés d'aprenentatge”⁶

Els joves van expressar, en una enquesta passada el 1989 als instituts, la voluntat de voler participar més activament en el propi aprenentatge. Com a resposta a aquesta demanda es van iniciar un sèrie de reformes:

- 1- La ECJS (Educació Cívica Jurídica i Social) es va introduir al primer any d'institut de l'ensenyament secundari i del tecnològic. A partir d'uns temes ja establerts, els professors d'història i geografia es reparteixen els alumnes de la classe, en grup reduïts, per elaborar un dossier documental i preparar una exposició oral i un debat argumentat. Aquesta reforma vol

⁵ Al cap de 3 anys aquest pla deixarà de funcionar

⁶ “Les polítiques documentals per als centres escolars”, maig 2000

que l'alumne sigui més autònom i millorar els recursos i les tècniques per argumentar i comunicar oralment.

2- Projectes Pluridisciplinars de Caràcter Professional al final del batxillerat professional.

3- Els Treballs Personals Enquadrats (TPE), una innovació de gran interès que expliquem a continuació:

Història:

Philippe Meirieu en el seu informe "Què ensenyar a la secundària?" plantejava que "*el lycée afavoreix la interdisciplinarietat o la pluridisciplinarietat de temes complexos, com també qüestions o problemes que es troben en els programes de les diferents matèries*"

Aquests TPE comencen a funcionar el gener del 2001 en els instituts d'ensenyament secundària general i en els tecnològics.(BO nº 24, 22/06/2000)

Característiques:

- La interdisciplinarietat és una peça clau de les TPE. És la primera vegada que es demana, de forma reglamentada, als professors d'institut de compartir una matèria amb una altra. Des d'un punt de vista pràctic significa un binomi de 2 professors de matèries diferents per a un grup de 2 a 4 alumnes, 2 hores cada quinze dies, previstes dins l'horari lectiu, per un període de 15 a 20 setmanes.
- El treball en grup és l'altra característica obligatòria de les TPE. Modifica la situació d'aprenentatge dels alumnes i marca físicament un trencament amb la classe magistral. Els grups es formen a partir dels temes proposats i que els alumnes escolliran.
- Amb les TPE, són els alumnes els qui defineixen el seu treball i el planifiquen. El professor ha d'assegurar que, tot i treballant en grup, cada alumne faci els seus propis aprenentatges i el seu treball individual..
- El pas de la fase de recerca a la realització és el més formatiu: el "carnet de bord" o diari de treball permetrà a l'alumne, o al grup, d'anotar sistemàticament el desenvolupament, el procés, les etapes principals de la recerca, els documents consultats, les dificultats, els consells i les observacions que aporten els especialistes, (documentalistes i professors).

La recerca documental i la integració de les Tècniques de la Informació i de la Comunicació han de depassar la recollida de dades. L'èxit de les TPE està estretament lligat a l'encert de les accions que es duen a terme en el pla metodològic per a l'exploració de la documentació. La col·laboració entre professors i documentalistes és, doncs, indispensable.

Les TPE acaba en una producció sobre un suport escollit: cartells, pósters, CDROM, dossier documental...

L'avaluació consisteix en una entrevista, de 20 minuts per a cada grup, en què han d'explicar els passos, el procés de recerca, fins arribar a la producció.

Un exemple per il·lustrar aquestes TPE

Dimarts de 10 a 18 hores, en un CDI d'un institut d'ensenyament secundari general i tecnològic dels afores de Paris, una de les dues documentalistes està disponible per

acollir 7 grups- classe que aniran passant, escalonament, cada dues hores. Divendres, l'altra documentalista estarà disponible per acollir els altres 7 grups-classe de 14 a 18 hores, i, el mateix passarà, dissabte i dimecres al matí. Els alumnes d'aquestes classes aniran acompanyats per dos professors "tutors": anar a la CDI no és pas obligatori, alguns grups treballen a l'aula o bé, segons el tema, surten del centre per fer entrevistes, sondeigs d'opinió, visites, etc.

En aquest cas de l'exemple, la CDI, totalment renovada, té una sala de 750m amb 6 cabines de consulta al catàleg amb connexió a internet, a més dins l'aula hi ha 20 ordinadors amb escàner i tres sales més per a treballar.

Les dues documentalistes (30/h setmana) tenen dos ajudants (cadascun 20/h setmana). Preguntats sobre el resultat d'aquest funcionament, les documentalistes reconeixen que a alguns professors se'ls fa difícil assumir el rol de tutor, que és molt diferent del de professor tradicional. En aquests casos, el documentalista té molta més feina per ajudar els alumnes en el procés de recerca. Cal afegir que aquesta CDI té mitjans materials i personal, que en altres instituts no sempre hi són⁷.

Des d'un punt de vista pedagògic, les documentalistes han acollit amb interès les TPE. Ensenyar els alumnes a cercar, a trobar, a produir i a exposar les conclusions del treball, és l'objectiu de les TPE i repon a la idea de la pedagogia documental, predicada des de fa temps i experimentada per les documentalistes. Alguns pensen, però, que la generalització d'aquesta pràctica, en una classe i com a opció dins el marc del batxillerat, és difícil de conduir, tant pels alumnes com pels professors.

Aquesta tendència ha encoratjat els instituts d'ESO a seguir aquest camí d'auto-aprenentatge. El Ministre d'Educació proposa, per el proper curs, uns itineraris de descoberta en el cicle central de la ESO⁸. (8)

L'aplicació d'aquestes darreres reformes demostren:

- **que el domini de la documentació i la informació és una eina fonamental i que tothom l'ha d'adquirir;**
- **que la recerca documental ha de dépassar l'estadi de la simple col·lecta o recull de la informació: necessita delimitar i identificar el temes, i reflexionar sobre la problemàtica;**
- **que la col·laboració entre professors i documentalistes és indispensable.**

Per acabar citaré algunes frases de senyor Bancel⁹, en la presentació del "Seminari Nacional sobre les polítiques documentals dels establiments escolars", que va tenir lloc a Versailles, el maig del 2000.

"Podem trobar, a partir dels anys 60, un corrent de renovació que va tenir com a conseqüència contraposar els termes de formalisme escolar amb autonomia de l'aprenentatge sense valorar els recursos, per els alumnes, a estratègies d'informació i de documentació. Les CDI es troben en el centre d'un període ric en experimentació(...)"

⁷ Actualment en tots els centres de secundària hi ha una CDI amb personal especialitzat, però no sempre existeix un CAPES

⁸ Disponible a : eduscol.education.fr/D0072/lettrejournee.htm

⁹ Llavors director de la Direcció d'Ensenyament Escolar del Ministeri d'Educació Nacional i actualment rector de l'Acadèmia de Versailles

Si sorgeixen un cert nombre de problemes nous, és que, a partir d'ara, l'evolució de la història dels recursos documentals està lligada a l'evolució de les tecnologies de la informació i de la comunicació, cosa que té com a conseqüència posar-nos al davant d'una massa de informacions impensables abans.

Hem de ser conscients, aleshores, que la modificació introduïda no és solament quantitativa, sinó que inevitablement canviarà les relacions entre pedagogia i documentació.

A partir d'aquestes constant, a nivell de la formació dels alumnes i a nivell de la formació dels estudiants, quines perspectives i quins problemes es plantegen per a tots?

L'aposta depassa la simple adquisició d'unes habilitats tècniques; és un problema de formació pedagògica i ciutadana en el seu conjunt que passa pel desvetllament de l'esperit crític, alhora que per un domini de les eines.

El treball de formació em sembla que cal situar-lo al costat dels canvis en la funció del professor: iniciar-nos en una pedagogia de l'acompanyament, d'ajudar l'alumne en el seu aprenentatge.

No es tracta, doncs, de substituir el professor per unes fonts d'informació documentals si no d'anar fins el fons del què seria la lògica més fonamental i més antiga del mestre: l'acompanyament i la formació de l'alumne.

Odile Lambert-Chesnot
Febrer del 2002